Toelichting Meerjarig investeringsplan

Inleiding
In de begrotingsvergadering van 5 november 2020 zijn vragen over de financiële ruimte voor toekomstige investeringen gesteld en werd de suggestie gedaan om een zogenaamd Meerjarig investeringsplan (MJIP) van 10 jaar op te stellen. Aanleiding was dat we veel investeringen op ons af zagen komen en we geen middelen in de begroting beschikbaar hadden voor vervanging en/of renovatie. Inmiddels hebben we een meerjarig investeringsplan opgesteld. De eerste versie is aangeboden bij de begroting 2022. Elke kadernota en begroting actualiseren we het plan. Daarmee is het een dynamisch document.

Ook de begroting 2023 bevat een geactualiseerd MJIP inclusief meerdere bestedingsvoorstellen die worden gefinancierd uit het beschikbare krediet voor het MJIP.

Het Meerjarig investeringsplan biedt u inzicht welke investeringen de komende jaren op ons af komen. Voor deze investeringen zijn geen middelen beschikbaar voor vervanging en of renovatie. Het is ons volstrekt duidelijk dat de totale beschikbare financiële ruimte beperkt is voor bestuurlijke bestedingsvoorstellen en dat er keuzes zullen moeten worden gemaakt. Hiervoor is visie nodig. Graag nodigen wij u uit om samen met ons de komende jaren hier vorm aan te geven. Ook is het, in verband met de beperkte financiële ruimte, duidelijk dat de investeringen gefaseerd moeten worden. Als voorbeeld kan worden genoemd de nieuwbouw, renovatie en verduurzaming van onderwijshuisvesting. Keuzes en fasering is het devies.

Waar mogelijk hebben we in het geactualiseerde MJIP een relatie gelegd met het coalitieakkoord en het bestuursprogramma. Zo zijn de uitkomsten van het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs in het MJIP verwerkt.

Afbakening investeringen

Activering
In het meerjarig investeringsplan bakenen we investeringen als volgt af. Deze afbakening baseren we op de financiële verordening en de BBV. Investeringen worden gedefinieerd als vastleggingen van vermogen in objecten waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Dit betekent dat deze investeringen worden geactiveerd (op de balans komen) en op basis van verwachte levensduur (conform onze financiële verordening) worden afgeschreven.

De bovenstaande definitie houdt in dat investeringen in personeel of het sociaal domein niet in het MJIP worden meegenomen.

Materiële vaste activa
Conform de BBV worden geactiveerd:
- Materiële vaste activa;
- Financiële vaste activa.

Materiële vaste activa bestaan uit investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Het meerjarig investeringsplan brengt beide in beeld.

De financiële vaste activa bestaan uit kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, leningen aan verbonden partijen en overige langlopende leningen. Het meerjarig investeringsplan gaat niet in op deze investeringen.

Conclusie
Het meerjarig investeringsplan is een plan voor investeringen die worden geactiveerd en beperkt zich tot de materiële vaste activa.

Waar wel voldoende middelen voor vervanging
In onze begroting en meerjarenraming worden van een beperkt aantal investeringen wel middelen voor vervanging beschikbaar gesteld. In dit Meerjarig investeringsplan worden deze investeringen niet meegenomen. Dit betreft de volgende investeringen:
- Vervoersmiddelen: voor investeringen van de afdeling BORG is een zogenaamde stelpost voor vervanging van investeringen opgenomen. Dit is een bewuste keuze, namelijk vervanging van bijvoorbeeld tractoren is noodzakelijk voor het uitoefenen van werkzaamheden in de openbare ruimte.
- Afval: noodzakelijke (vervangings)investeringen voor afval (bijvoorbeeld containers of aanpassing toegangsweg ABS) worden meegenomen in het berekenen van de reinigingsheffing.
- Riool: de investeringen worden conform het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) geraamd en deze investeringen worden financieel gedekt uit de rioolrechten.
- Speeltuinen: er zijn voldoende middelen in de begroting beschikbaar voor vervanging.
- Openbare verlichting, water, groen, en meubilair etc.: Uit het rapport IBOR blijkt dat hiervoor voldoende middelen in de begroting zijn opgenomen.

Geen (of onvoldoende) middelen voor vervanging
In onze begroting en meerjarenraming zijn geen middelen voor de volgende vervangingsinvesteringen opgenomen:
- binnensport;
- buitensport;
- gemeentehuis/-werf;
- onderwijsgebouwen;
- overige gebouwen (inclusief verduurzaming);
- wegen;
- bruggen (kunstwerken);
- verkeer;
. fietspaden.

De bovengenoemde investeringen worden hieronder separaat uitgewerkt.

Binnensport
In de raadsvergadering van 10 mei 2021 is de Toekomstvisie binnensport behandeld en de visie vastgesteld en heeft het college de opdracht gekregen om uitvoering te geven aan de opgenomen opgaven. Uit deze visie blijkt dat diverse gymzalen, sporthallen en sportzalen sterk verouderd zijn en niet allemaal meer voldoen aan de eisen die in de huidige tijd worden gevraagd. Voor deze opgaven zijn in de begroting geen middelen beschikbaar.
In deze begroting 2023 wordt een voorstel gedaan voor het beschikbaar stellen van middelen voor sporthal De Koel op basis van scenario 4b.

Buitensport
In onze gemeente zijn diverse sportvelden gerenoveerd en ook een aantal nog niet. Voor sportpark Odoorn zijn in de begroting 2022 middelen beschikbaar gesteld. Het plan is verder

uitgewerkt en het is gebleken dat er additionele incidentele middelen nodig zijn. Hiervoor komt een voorstel in BERAP 2022-II.

In deze begroting wordt een voorstel gedaan voor de subsidie instandhouding kerncomplexen voetbal. Met deze subsidie kunnen de geprivatiseerde verenigingen hun gebouwen goed onderhouden. De systematiek voor de subsidie is afgeleid van de subsidie die we verstrekken aan de dorpshuizen.

Onze gemeente heeft ook een aantal zogenaamde niet kerncomplexen. Dit betreffen: de sportparken 2e Exloërmond, Buinerveen en Ees. Het is uiteindelijk onze intentie om alle sportcomplexen te privatiseren.

Gemeentehuis/-werf
Als gevolg van corona is onze samenleving fors gewijzigd. Ons gemeentehuis is niet ingericht op de 1,5 meter samenleving en thuiswerken is niet incidenteel, maar wordt een structurele manier van werken. Dit betekent dat er aanpassingen gedaan moeten worden om aan de nieuwe eisen te kunnen voldoen. Een extern bureau, Lindhorst huisvestingsadviseurs, heeft hiervoor indicatief de noodzakelijke investeringen in beeld gebracht. In deze begroting wordt een voorstel gedaan om het gemeentehuis te renoveren en een nieuwe raadzaal te bouwen. Tegenover deze investeringen staan ook toekomstige voordelen op energielasten en additionele huuropbrengsten.

Onderwijshuisvesting
We zijn als gemeente verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen en dus ook voor nieuwbouw en/of renovatie. Ook speelt de verduurzaming van deze scholen daarbij een rol.

Inmiddels wordt er gewerkt aan het opstellen van het IHP voor onderwijs samen met de schoolbesturen. In de begroting 2023 wordt voorgesteld om een investeringskrediet voor het vernieuwen van een basisschool beschikbaar te stellen, zodat er een voortvarende start kan worden gemaakt. Duidelijk is namelijk dat we op het gebied van onderwijshuisvesting voor een grote opgave staan. Naast vernieuwing van schoolcomplexen hebben scholen namelijk ook te maken met klimaatproblematiek.

Uit het IHP blijkt dat de totale investeringsopgave op basis van de huidige bouwprijzen € 28 miljoen euro bedraagt. De bijhorende kapitaallasten bedragen € 1,4 miljoen. Deze investeringsopgave gaat uit van nieuwbouw waarbij wordt voldaan aan de nieuwste eisen op het gebied van duurzaamheid. Duidelijk is dat we dit niet in enkele jaren kunnen realiseren. Het IHP trekt hier dan ook in totaal 16 jaar voor uit, waarbij de prioritering elke 4 jaar kan worden herzien op basis van de dan geldende ontwikkelingen. Indien er consensus is bereikt met de schoolbesturen zal het IHP aan de raad worden voorgelegd. De verwachting is dat dit begin 2023 gaat gebeuren. Daarin zal worden opgenomen wat de investeringsbehoefte voor de komende 4 jaar gaat zijn.

Naast het realiseren van nieuwbouw of renovatie van scholen leeft de wens om een Integraal Kind Centrum (IKC)/ MFA in 2e Exloërmond te realiseren. De raad heeft in de Kadernota 2023 aangegeven dit belangrijk te vinden. Op dit moment stellen we nog geen krediet beschikbaar, want eerst zal samen met het onderwijs het IHP worden opgesteld. Het realiseren van een IKC is namelijk een ingewikkeld proces, omdat de partners die kinderopvang verzorgen ook mee moeten werken. Aangezien kinderopvang een commerciële activiteit is, zullen goede afspraken moeten worden gemaakt over wie de investeringen in het gebouw voor haar rekening neemt.

Overige gebouwen
Onze gemeente heeft diverse overige gebouwen zoals woning / schapeninformatiecentrum en Willibrordkerk. Investeringen in deze gebouwen zijn afhankelijk van een visie over deze gebouwen. Daarbij is ook het verkopen van deze gebouwen een optie. In de begroting 2023 worden geen concrete voorstellen om in deze gebouwen te investeringen.

Wegen
Het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) 2020-2028 geeft inzicht in de benodigde financiële middelen in relatie tot het onderhoudsniveau. De raad heeft ingestemd met onderhoudsniveau C. In de begroting 2022 zijn middelen vrijgemaakt om niveau C te kunnen handhaven. Voor de gewijzigde ontsluiting van Sportpark Odoorn zijn in de begroting 2023 middelen opgenomen om het nieuwe sportpark toekomstbestendig te maken.

Verkeer
In de raadsvergadering van 17 oktober 2019 is het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) voor de periode 2019-2029 vastgesteld. De kosten van de projecten die voortvloeien uit het GVVP zijn geraamd op € 6.200.000. Rekening houdend met de verwachte subsidies en het combineren met andere gemeentelijke of provinciale projecten is de verwachting dat er 10 jaar lang € 500.000 per jaar nodig is. Dus in totaal is het gemeentelijk aandeel € 5.000.000.

Hiervoor is in de jaren 2019, 2020, 2021 en 2022 totaal € 1.750.000 beschikbaar gesteld. In de begroting 2023 is tevens het voorstel om € 500.000 beschikbaar te stellen. Tot en met 2029 is zodoende nog een investering van € 2.750.000 benodigd.

Bruggen (kunstwerken)
Uit het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) blijkt dat er structureel te weinig middelen beschikbaar zijn voor het onderhoud van bruggen. Hiervoor is incidenteel voor onderzoek naar achterstanden € 50.000 beschikbaar gesteld in de begroting 2022. Inmiddels is een nieuw voorstel op het MJIP geplaatst om een aantal bruggen in onze gemeente te renoveren. De kapitaallasten bedragen in totaal € 50.000. In de begroting 2023 wordt voorgesteld om € 11.000 beschikbaar te stellen voor twee bruggen in Borger en Odoornerveen.

Fietspaden
Het college heeft de ambitie om een impuls te geven aan het thema recreatie en toerisme. Hiervoor is de wens om een meerjarig investeringsplan fietspaden op te stellen, zodat we een beeld krijgen van hoe en we het beste het toerisme aan de hand van goede fietspaden kunnen stimuleren. Het MJIP bevat voorstellen voor het verder investeren in de snelfietsroute Borger-Exloo-Valthe-Emmen, het verbeteren van de fietspaden in de Bronnegermaden en voor de aanleg en onderhoud van toeristische fietsroutes die voortkomen uit het fietsplan. In 2023 gaan we aan de slag met het fietspad Eeserstraat-Westdorperbrug en worden er fietspaden aangepakt vanuit het GVVP budget.

Financiering van het MJIP
Onze huidige systematiek is dat in de Begrotingen 2023 tot en met 2026 de bestuurlijke bestedingsvoorstellen integraal worden afgewogen en dat er vervolgens financiële ruimte voor deze voorstellen wordt gezocht. Vervolgens worden alle afzonderlijke voorstellen uitgewerkt en separaat aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Het is een denkrichting (dit is geen kader) om jaarlijks ongeveer € 100.000 tot € 150.000 financiële ruimte voor structureel nieuw beleid te creëren. Dan is het mogelijk om jaarlijks

één grote investering te doen. Indien door de weerbarstige, dagelijkse praktijk de financiële ruimte er niet is, dan zijn de volgende scenario's mogelijk:
- belastingen extra verhogen (knop 3);
- bezuinigingen (knop 4);
- minder nieuw beleid (structureel).

Inmiddels zijn we erin geslaagd om separaat middelen te reserveren voor het MJIP. In de begroting 2022 hebben we namelijk structureel € 500.000 gereserveerd vanaf 2023. Ook hebben we in het memo over de meicirculaire 2022 voorgesteld om de extra middelen die voortkomen uit de herziening gemeentefonds in de komende jaren voor het MJIP te reserveren. Dit biedt veel kansen voor de komende bestuursperiode.

Meerjarige investeringen
In onderstaand overzicht worden de ontwikkelingen op financieel gebied voor het MJIP vanaf de begroting 2022 samengevat. De eerste vier zijn ontwikkelingen vanaf de begroting 2022. Daarna volgen de nieuwe bestedingsvoorstellen die in deze begroting gedaan worden.

Nr	Budget MJIP	2023	2024	2025	2026	2027
1	Toevoeging begroting 2022	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
2	Gymzaal Esdal College		-43.000	-43.000	-43.000	-43.000
3	Toevoeging Herziening GF	187.500	562.500	937.500	937.500	937.500
4	Toevoeging knop 1	200.000				
	Totaal:	**887.500**	**1.019.500**	**1.394.500**	**1.394.500**	**1.394.500**
	Bestedingsvoorstellen:					
1	De Koel scenario 4b	457.000	457.000	457.000	457.000	457.000
2	Krediet voor een basisschool	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
3	GVVP	37.500	37.500	37.500	37.500	37.500
4	Renovatie gemeentehuis	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
5	Instandhouding kerncomplexen voetbal	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
6	Investering bruggen	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
7	Aanpassing wegen Sportpark Odoorn	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000
	Totaal:	**886.500**	**886.500**	**886.500**	**886.500**	**886.500**
	Restant:	**1.000**	**133.000**	**508.000**	**508.000**	**508.000**

Ontwikkelingen
1. In de begroting 2022 hebben we € 500.000 gereserveerd vanaf 2023. Dit was een eerste reservering voor het MJIP.
2. Inmiddels heeft de raad ingestemd met het voorstel om een gymzaal naast het nieuwe Esdal College te realiseren. Het besluit is genomen vooruitlopend op de integrale afweging bij de begroting 2023, zodat de gymzaal gelijktijdig met het nieuwe Esdal kon worden gerealiseerd en dat levert aanbestedingsvoordelen op.
3. In het memo van de meicirculaire 2022 is voorgesteld om de extra middelen uit de Herziening Gemeentefonds te reserveren voor het meerjarig investeringsplan. In de begroting 2023 zijn de middelen aan het budget voor het MJIP toegevoegd.
4. In de begroting 2023 bood knop 1 saldo begroting extra incidentele financiële ruimte. Deze ruimte is gedeeltelijk ingezet voor het MJIP budget in 2023, zodat er meer in 2023 geïnvesteerd kan worden.

Bestedingsvoorstellen

1. De Koel scenario 4b
Portefeuillehouder: A.T.J. Huijing-van Tongeren
MT lid: J. Gorseling
Toelichting: De gemeenteraad is voor het zomerreces geïnformeerd over de haalbaarheid van enkele scenario's om sporthal de Koel te vernieuwen. Daarop is besloten om de varianten 4a en 4b nader uit te werken en deze op te nemen in het bestedingsvoorstel van het meerjarige investeringsplan. Het scenario 4b is het meest toekomstbestendig en kan voldoende ruimte bieden aan het bewegingsonderwijs en de verenigingen. De plus in deze variant is de grote multifunctionaliteit door de inzet van een multifunctionele ruimte. Er is voor gekozen om het bijbehorende investeringsbedrag van dit scenario op te nemen in de begroting.

2. Krediet voor een basisschool
Portefeuillehouder: J.B. Jansen
MT lid: J. Gorseling
Toelichting: Het voorstel in de begroting 2023 is om een krediet voor een nieuwe basisschool beschikbaar te stellen. Het gaat om een school met een investering van circa € 3 miljoen euro. Op basis van de huidige bouwprijzen kan hier een gemiddeld grote school voor worden gerealiseerd die voldoet aan de BENG norm. Uit de prioritering van het IHP zal moeten blijken welke basisschool voor dit krediet in aanmerking komt.

3. GVVP
Portefeuillehouder: R.J.J. Hartsuiker
MT lid: E. Rossèl
Toelichting: In de begroting 2023 stellen we voor om ook voor het GVVP een investeringskrediet van € 500.000 beschikbaar te stellen, zodat er nieuwe projecten op het gebied van verkeer kunnen worden gerealiseerd.

4. Renovatie gemeentehuis
Portefeuillehouder: R.J.J. Hartsuiker
MT lid: B. Romani
Toelichting: Er wordt voorgesteld om een krediet beschikbaar te stellen voor de renovatie van het gemeentehuis. Daarmee wordt het gemeentehuis weer toekomstbestendig en voldoet het aan de wensen van de huidige tijd. Ook de raadzaal wordt in dit scenario vernieuwd.

5. Instandhouding kerncomplexen voetbal
Portefeuillehouder: A.T.J. Huijing-van Tongeren
MT lid: J. Gorseling
Toelichting: Het voorstel is om subsidie beschikbaar te stellen voor de instandhouding van de kerncomplexen voetbal. Hierdoor kunnen de voetbalverenigingen hun geprivatiseerde gebouwen voorzien van goed onderhoud. Er is totaal € 140.000 benodigd. Er wordt gestart met € 70.000, zodat we de inmiddels geprivatiseerde voetbalverenigingen alsnog van subsidie kunnen voorzien.

6. Investering bruggen
Portefeuillehouder: R.J.J. Hartsuiker
MT lid: E. Rossèl
Toelichting: Het voorstel is om te investeren in twee bruggen in Borger en Odoornerveen. Daarvoor is het huidige bruggenbudget niet toereikend.

7. Aanpassing wegen sportpark Odoorn
Portefeuillehouder: R.J.J. Hartsuiker
MT lid: E. Rossèl
Toelichting: De ontsluiting naar het nieuwe sportpark Odoorn moet toekomstbestendig worden gemaakt. Dit bedrag is onderdeel van de renovatie van het totale sportpark. Uiteindelijk is zichtbaar dat er na aftrek van deze voorstellen nog t/m 2025 krediet beschikbaar is om andere investeringen te realiseren. Besluitvorming hierover zal zoveel mogelijk volgen in toekomstige begrotingen, zodat er een goede integrale afweging kan worden gemaakt.